

Josef HOLEČEK

Prostor znovu zabydlený.

Pojetí prostoru u Martina Heideggera a jeho vliv na teorii architektury v 2. polovině 20. století

Bakalářská práce

Ústav filosofie a religionistiky FF UK

Bakalářská práce Josefa Holečka je jistou reakcí na zájem, který v nedávné době vzbuzuje pojetí prostorovosti u Martina Heideggera (tedy v mnoha ohledech navazuje i na Martina Nitsche a jeho knihu o „prostranství bytí“). Současně se však snaží představit, do jaké míry a jak ovlivnila i současné architektonické teorie či reflexe na existenciální rozměr architektury (především Norberg-Schulz). To však vůbec není téma snadné, protože Heideggerovo pojetí prostoru se mění, což Josef Holeček v první části své práce bere do úvahy. V *Sein und Zeit* je téma prostoru explicitní a souvisí těsně s vypracováním základních existenciálů, tj. spadá do analýzy světskosti světa (*Weltlichkeit der Welt*); odtud je pak srozumitelný výklad fenoménů těsně spjatých s prostorovostí, jako je např. *Entfernung*, *Gegend* a další, tedy husserlovsky řečeno výklad „přirozeného světa“ jako základu pro genezi matematického prostoru (s. 18 a n.).

Avšak minimálně od stati o „původu uměleckého díla“, v němž Heidegger zavádí jako základní dimenze světa a zemi, se perspektiva mění – a tuto proměnu vlastně velmi dobře dokumentuje i jiné chápání prostoru (a je vůbec otázka, zda tato změna není do té míry radikální, že jde nakonec o dva zcela odlišné fenomény). S pojmy *Lichtung* a *alétheia* souvisí i prostor jakožto „prostor pravdy“, zjevování pravdy bytí, a tomu pak odpovídá i to, že Heidegger klade při výkladu prostorovosti akcent na místo. Josef Holeček pečlivě srovnává (a grafická znázornění jsou velmi instruktivní) a v této souvislosti – a jaksi na okraj svého vlastního tématu – uvažuje i o „ontologii subjektu“ (svět v *Sein und Zeit* je to, „kam subjekt transcenduje“) (s. 41).. Po „Kehre“ jde o vztah člověka a věcí (horizontovost rozumění přechází do dimenzionality jakožto *das Geviert*), což je důležité vzhledem k ústřednímu tématu celé práce: architektura je spjata s člověkem, s jeho schopností bydlet a stavět, tedy téma architektury nutně souvisí se způsobem bytí člověka, jakkoli po *Kehre* není již *Dasein* klíčem k porozumění smyslu bytí tak, jak je tomu v *Sein und Zeit*. A architektura se u pozdního Heideggera ocitá v souvislosti s uměním, resp. s jeho pojetím „díla“. Právě to je pramen inspirace pro různé teoretiky architektury (Norberg-Schulz, Kenneth Frampton a další), pokud architektura „reflektuje bytí ve světě“.

Holečkův výklad Norberga-Schulze je zajímavý: ukazuje totiž, že tento autor je schopen spojovat motivy raného a pozdního Heideggera tím, že jedno i druhé architektonicky „konkretizuje“. Holeček však přesně postřehl problém: „inflace a jistá svévole, s níž /Norberg-Schulz/ zachází s Heideggerovým jazykem, vede k tříštění samotného sdělení a výkladu.“ /s. 49/ A i proto se věnuje kritickým reakcím na knihu *Genius loci* (včetně Harriese, který se vrací k Merleau-Pontymu a zakotvení prostoru v tělesnosti existence).

Práce Josefa Holečka je velmi poctivá, pečlivá a poučená. Již výběrem tématu a zejména pak výběrem autorů, kteří se zabývají Heideggerovým vlivem na teorii architektury a její existenciální rámec, přesahuje to, co se od bakalářské práce očekává. Je patrné, že Josef Holeček má spolehlivou znalost širšího kontextu a že četba Heideggera mu nečiní nejmenší obtíže, což není vůbec samozřejmé.

Práci hodnotím jako *výbornou* a navrhuji k obhajobě.

Miroslav Petříček

Ústav filosofie a religionistiky FF UK

2.VI.2018